

Malene Fenger-Grøndahl, Danskerne findes i mange modeller, Frydenlund 2021.

Teksten må kopieres til undervisningsbrug iht Copydans regler for kopiering til undervisning

Denne tekst handler om kulturmødet

Ellaha

Ellaha Yars barndomshjem i Viborg var fyldt med afghanske tæpper, dekorationer og krydderier, og hun ville hellere have sin mors durumruller end dansk rugbrød med i madpakken. I skolen satte hendes kammerater spørgsmålstegn ved, om hun var rigtig dansk, selv om hun gjorde sit bedste for at passe ind. I dag har hun opgivet at blive 100 % dansk. I stedet insisterer hun på at blive accepteret som den, hun er.

Du kalder dig både Ella og Ellaha. Hvad gemmer der sig bag de to navne?

Mit rigtige navn er Ellaha Yar, og mine tætte venner og min familie kalder mig Ellaha. Det er et afghansk navn, og historien bag det er, at jeg blev opkaldt efter min mors venindes datter. Ellaha kan også betyde Gud, så det er et lidt kontroversielt navn inden for afghansk kultur. Men jeg tror ikke, at mine forældre tænkte over det, da de valgte navn til mig. De har vist ikke været så opfindsomme med navne til deres børn; en af mine brødre er opkaldt efter min mors yndlings-tv-vært. Jeg tror ikke, at mine forældre havde overvejet, at mit navn kunne give mig problemer, men det har faktisk været bøvlet at hedde Ellaha. Da jeg gik til koranundervisning som barn, ville læreren ikke kalde mig Ellaha, fordi det jo også kan betyde Gud, og han syntes vist, at det nærmest var blasfemisk at bruge det som helt almindeligt navn. Men heldigvis betyder mit efternavn, Yar, ven, så mit fulde navn betyder 'Guds ven', og det ville han gerne kalde mig, så han brugte mit fulde navn.

Hvordan kom navnet Ella så ind i billedet?

I Danmark er Ellaha ikke et navn, folk kender, og mange har svært ved at udtale det. Som barn var jeg virkelig træt af det, især i de sidste år i folkeskolen og i gymnasiet. Folk begyndte af kalde mig Ella som kælenavn, fordi det var nemmere for dem at udtale, og efterhånden begyndte jeg at bruge det, når jeg skulle præsentere mig over for danskere. Blandt afghanere kaldte jeg som regel stadig mig selv Ellaha. Når jeg skulle møde nye mennesker, fik jeg nærmest en lille identitetskrise hver gang. Jeg overvejede, hvem jeg nu skulle være. Danskeren Ella med navnet, alle ville være i stand til at udtale, eller afghaneren Ellaha – med det mærkelige navn? I gymnasiet kaldte stort set alle mig Ella, både lærere og elever, og det var rart at slippe for at rette folks udtale konstant. Men i dag tænker jeg, at jeg burde have sagt til dem, at de skulle kalde mig Ellaha – det er jo det navn, mine forældre har givet mig – det er en del af mig og min baggrund. Så i dag bruger jeg mest Ellaha, og det føles mærkeligt, når nogen – især hvis det er mine afghanske veninder – kalder mig Ella.

Hvad er historien bag, at afghanske Ellaha kom til Danmark og i en periode blev til Ella?

Jeg er født i Afghanistans hovedstad, Kabul, men allerede mens jeg var lille, måtte min familie flygte til Iran på grund af uroligheder og krig i Afghanistan. Vi flygtede i første omgang til Iran, og derfra kom vi til Danmark som kvoteflygtninge, da jeg var fem år. På det tidspunkt havde den danske regering besluttet, at kvoteflygtninge ikke længere udelukkende skulle vælges blandt de mest udsatte og sårbare; man ville også have nogen til Danmark, som havde relevante uddannelser, der gjorde dem attraktive på det danske arbejdsmarked. Så min fars uddannelse som ingeniør var baggrunden for, at vi blev udvalgt til at komme til Danmark.

Kan du fortælle lidt om dine forældre og deres baggrund?

Mine forældre er begge fra Afghanistan; min far er vokset op på landet, min mor er fra byen. Min far var den første i sin familie, der tog en universitetsuddannelse. Min mor har også været en stor inspiration for mig i forhold til at forme mit eget liv. I modsætning til, hvad normen var i Afghanistan dengang, valgte hun at arbejde og leve et selvstændigt liv i nogle år, inden hun blev gift. Hun arbejdede som leder af en børnehave og havde sin egen indkomst, som gjorde, at hun kunne være med til at forsørge sin familie. Hun har altid været fast besluttet på, at kvinder skal være økonomisk uafhængige, og derfor ventede hun med at gifte sig. På et tidspunkt mødte hun så min far, og de giftede sig og fik mine to brødre, og mange år senere fik de mig.

Desværre ved jeg ikke så meget om deres liv i Afghanistan. De taler om Afghanistan før krigen som et utroligt smukt land og noget, de savner meget. Så ødelagde krigen det hele for dem – krigen tog deres hjem og flere familiemedlemmer fra dem og ødelagde det liv og den virkelighed, de kendte til. De måtte forlade deres hjem og blev flygtninge i deres eget land, inden de så flygtede videre til Iran. Det gør ondt på dem at snakke om det, og der er mange ting, de ikke har lyst til at tale om. De har fortalt om raketter, der blev affyret over deres by og huse, der blev ødelagt.

Hvad kan du huske fra din barndom i Afghanistan og Iran?

Jeg husker intet fra Afghanistan, fordi jeg var så lille, da vi flygtede. Mine brødre kan huske nogle af raketangrebene, men jeg var så lille, at jeg intet husker. Alligevel har det påvirket mig, for krigstraumer nedarves i generationer. Jeg har nogle svage minder fra Iran, som knytter sig til de få billeder, mine forældre fik med derfra og har vist mig sidenhen. Jeg er lidt i tvivl om, hvor meget jeg reelt husker, og hvor meget der er en form for rekonstruerede erindringer, som er skabt ud fra billederne og de historier, mine forældre har fortalt. Men jeg mener, at jeg kan huske min fire års fødselsdag, og jeg kan huske den gade, vi boede i, og opgangen, hvor vores lejlighed lå. Jeg husker også, da vi skulle tage afsked med familien i Iran. Min moster og hendes familie var flygtet til Iran før os, og da vi skulle til Danmark, holdt de en stor familiesammenkomst. Jeg krammede mine fætre og kusiner, da vi sagde farvel. Senere kom de til Tyskland som flygtninge, og jeg kan huske, at jeg i min første tid i Danmark altid kiggede efter flyvemaskiner på himlen og vinkede til dem og håbede, at mine fætre og kusiner kunne se mig.

Hvad husker du fra jeres rejse fra Iran til Danmark?

Jeg husker, at vi sad i flyet til København. Jeg havde aldrig siddet i et fly før, så det føltes både spændende og skræmmende. Da vi ankom til Kastrup, var det mærkeligt for mig at se alle de blege, lyshårede og blåøjede mennesker – og alle kvinderne uden tørklæde. Vi blev modtaget af nogle repræsentanter fra Dansk Flygtningehjælp, og mine brødre og jeg fik hver en af de små Haribo-posere med slik. Så blev vi hjulpet videre til Viborg, hvor vi skulle bo. Vi boede på et motel eller hostel i en uge, inden vi flyttede ind i det hus, der blev mit barndomshjem. Jeg fik en masse bamser af Dansk Flygtningehjælp, som jeg havde på mit værelse.

Hvad prægede jeres liv i den første tid i Viborg?

Jeg kan huske den store have og mine forældre, der lærte mig at cykle. Min far skubbede mig ned ad en stor bakke. Jeg ville bare lære at cykle, så jeg kastede mig ud i det. En af mine danske veninder har siden sagt til mig, at nogle børn er 'curlingbørn', fordi deres forældre fejer alt væk foran dem, men vi var snarere 'bowlingbørn', der blev kastet ud i tingene. Der var meget nyt, vi skulle lære, og vores forældre kunne ikke på samme måde som danske forældre ordne alting for os. De skulle selv finde sig til rette, og der var mange ting, de ikke vidste.

Mine forældre var ret ensomme i de første år i Danmark, men det var ikke noget, de talte om dengang. Jeg tænkte heller ikke så meget over det som barn, men i dag kan jeg se, at det har været svært for dem, og jeg har mange gange tænkt på, om jeg selv ville kunne klare det, hvis det var mig, der stod i et fremmed land med tre børn og skulle begynde forfra. Senere har de fortalt mig, hvor hårdt det var at komme til Danmark i november, hvor solen gik ned klokken 15, og hvor det var koldt hele tiden.

Hvordan var livet i Danmark eller anderledes for dine forældre?

Alt var på en måde anderledes. Sproget, kulturen. Men jeg tror, at det sværeste for dem var, at de ikke havde deres familie tæt på. Vi var vant til at være en kæmpe stor familie, som f.eks. var sammen til højtiderne. Første gang vi holdt eid i Danmark, lavede min mor enormt meget mad og havde købt en masse frugt. Det blev alt sammen sat på borde, og så tog vi et billede, og det så helt mærkeligt ud med al den mad og alle de ting, og så var vi kun fem mennesker. Der var nærmest mad til to måneder. Krigen spredte vores familie. Min mor har en stor del af sin familie i USA, som emigrerede dertil allerede i 1970'erne gennem uddannelsesstipendier, mens vi tilhører den europæiske gren af familien, som er kommet til Danmark og Tyskland senere. Min far var meget opmærksom på, at både han og min mor skulle have et kørekort, efter at vi var kommet til Danmark, og de skulle spare op til en bil, så vi kunne komme til Tyskland og besøge familien.

Hvordan var det for dig at komme til et fremmed land?

Mine brødre og jeg havde svært ved at vænne os til det danske klima. Vi fik udslæt og var til hudlæge; jeg kan stadig huske smerten fra knopperne på mine arme. Men det gik over efterhånden. Jeg begyndte i en børnehave med flygtningebørn fra en masse forskellige lande. Der var en pædagog med iransk baggrund; hun var det skønneste menneske, og det var dejligt for mig, at jeg kunne tale farsi med hende. Mit modersmål er dari, men jeg have

lært farsi, mens vi boede i Iran; de to sprog minder meget om hinanden, omtrent som norsk og svensk. Der var nogle andre afghanske børn, jeg legede med, og det endte med, at de lærte farsi af mig. Så måtte jeg ikke lege med dem længere, for det var jo meningen, at vi skulle lære dansk. Jeg lærte også dansk ret hurtigt; jeg tror ikke, at der gik mere end to måneder. Så snart jeg kunne klare mig nogenlunde på dansk, blev jeg flyttet til en almindelig dansk børnehave.

Hvad husker du fra den danske børnehave?

Vi tegnede og malede meget; det var jeg meget glad for. Og vi kørte meget i gokart på legepladsen. Jeg var glad for at gå der, men jeg var en stille pige, som ikke sagde ret meget. Jeg protesterede ikke, da mit navn blev udtalt forkert. Det havde jeg ikke oplevet før, for i flygtningebørnehaven kunne både børn og voksne godt udtale mit navn. Men i den danske børnehave voldte det problemer. Der var en del andre børn med etnisk minoritetsbaggrund, men deres navne var lettere at udtale; de hed Sara, Leyla og den slags. Det fik mig til at føle mig anderledes og på en måde forkert, at de ikke kunne udtale mit navn.

Var der andre ting, som fik dig til at føle dig anderledes?

Jeg syntes, at maden i børnehaven smagte så kedeligt. Børnehaven lavede mad til os en dag om ugen, og så havde vi selv madpakke med de andre dage. Der fik jeg som regel rester med fra aftensmaden, krydret ris, kød og salat. Det var så lækkert; det var min mors hjemmelavede mad, og jeg elskede det. Børnehavens mad derimod var så kedelig, nærmest uden krydderier og smag. Min smagspalet var meget bred, og det er den også i dag. Men det tog mig noget tid at lære at spise rugbrød, for det var jeg ikke vant til hjemmefra. Mine forældre lærte efterhånden, hvordan en dansk madpakke ser ud, og så forsøgte de at give mig en dansk madpakke med, så jeg ikke skulle føle mig anderledes. De købte pålæg til mig hos den lokale arabiske butik, for der var lidt mere smag i pålægget end i det almindelige danske pålæg. Men jeg ville stadig hellere have min mors hjemmelavede mad med.

Hvordan reagerede de andre børn på dine madpakker?

De syntes, at det var spændende, at jeg havde nogle ting med, de ikke kendte. Nogle gange fik jeg rullekebab/durum – arabisk brød med kød og dressing og salat. I en periode lavede min mor fem madpakker med rullekebab hver morgen, en til hver af mine brødre, en halv til mig, en til min far og en til hende selv. I børnehaven var de andre børn misundelige på det. 'Vil du ikke tage en ekstra med til os? Vi vil også have en', sagde de. Og så kan jeg huske, at de undrede sig over, at jeg ikke spiste bacon. Jeg vidste ikke, hvorfor vi ikke spiste svinekød; jeg var bare klar over, at det gjorde vi ikke. Så jeg sagde til de andre børn, at jeg fik ondt i maven, hvis jeg spiste det. Jeg måtte give dem en grund, de kunne forstå, og så fandt jeg på det. Jeg aner ikke, hvordan jeg fandt på det, men det virkede, for de holdt op med at spørge.

Fik du også den slags spørgsmål i folkeskolen?

Ja, det blev klart mere i folkeskolen. Det var, som om den der følelse af anderledeshed fra børnehaven fulgte med og blev forstærket i skolen. Jeg kom i klasse med mange af de børn, jeg havde gået i børnehaven med, så de tog den forkerte udtale af mit navn med videre over

i skolen, og det spredte sig, så næsten alle udtalte mit navn forkert. Mine klassekammerater var meget opmærksomme på, at jeg havde en anden baggrund end dem. 'Du er ikke en rigtig dansker', sagde de. Det satte sig i mit bagehoved, så jeg hele tiden følte, at jeg skulle bevise, at jeg også var dansker. For selvfølgelig var jeg afghaner, men jeg var da også dansk. Min madpakke var anderledes end de andres, og jeg havde sort hår. Men ellers var jeg da ligesom de andre, syntes jeg. Jeg satte mig for at bevise, at jeg også var rigtig dansk, og jeg ville gøre det ved at præstere akademisk. Jeg blev en rigtig mønsterelev, der gjorde mig enormt umage for at passe ind og leve op til kravene.

Lykkedes det dig at overbevise dem om, at du var 'rigtig dansk'?

Nej, det gjorde det ikke. Det gik op for mig efterhånden, at det var en håbløs kamp. Selv lærerne vurderede mig ud fra mit udseende og min afghanske baggrund og ikke ud fra den, jeg var, og det, jeg gjorde. Der var særligt en episode, hvor det blev tydeligt for mig. Det var efter en skolehjem samtale. Samtalen var gået fint; jeg var pligttopfyldende og dygtig, så der var ikke noget at komme efter. Men dagen efter kom min lærer og spurgte mig, hvordan stemningen var derhjemme. Jeg forstod ikke, hvad han fiskede efter. 'Den er vel, som den plejer,' sagde jeg. Han blev ved med at spørge, og jeg tænkte 'kan du ikke bare sige ligeud, hvad det handler om?' Så spurgte han, om jeg blev slået derhjemme. Han syntes, at min far havde set lidt sur ud dagen før, og på grund af min baggrund har han så tænkt, at så blev jeg nok slået derhjemme. Jeg blev helt paf og egentlig også vred, men jeg turde ikke sige noget. Jeg sagde bare 'nej, jeg bliver ikke slået derhjemme'.

Har du mødt mange fordomme på grund af din afghanske og muslimske baggrund?

Ja, jeg kan lave en hel liste. Jeg har altid skullet forklare, hvor jeg gør, som jeg gør, og folk har tilladt sig at spørge om alt muligt, som de aldrig ville tillade sig at spørge en etnisk dansker om. Som barn blev jeg spurgt om så mange forskellige ting, at jeg har fortrængt det meste af det. Som voksen handler det ofte om, hvorvidt jeg må være i et forhold med en etnisk dansker, og om jeg er helt sikker på, at jeg er frigjort. Indimellem bliver jeg også spurgt om, hvorfor jeg er vegetar; det er mest i det afghanske miljø, at folk undrer sig over det, for kød fylder traditionelt meget i det afghanske køkken, og det er ikke almindeligt at være vegetar. Så der er jeg en minoritet i minoriteten. Jeg svarer bare, at jeg er vegetar af hensyn til miljøet.

Hvordan var det at gå i gymnasiet?

I gymnasiet brugte jeg også meget tid på lektier, og så begynde jeg at lave forskelligt frivilligt arbejde for at få noget ekstra på cv'et. Igen var jeg opmærksom på, hvordan jeg kunne gøre det ekstra, som gjorde, at jeg ville blive accepteret og anerkendt. Men jeg oplevede hele tiden, at jeg blev gjort til repræsentant for alle muslimer og skulle forklare og forsvare mig. Når der blev nævnt noget om muslimer i medierne – og det var jo som regel noget negativt – så blev der kigget på mig, som om jeg skulle have en holdning til det. Der var også rigtig meget hverdagsracisme eller hyggeracisme, som jeg skulle finde mig i for ikke at ødelægge den gode stemning.

Hvad kunne hyggeracismen bestå i?

I min blå bog står der f.eks., at jeg vil bombe nogen iført en blå burka. Drengene syntes, at det var sjovt. Jeg bad om, at de fjernede det, og så slettede de det i første omgang, men valgte at skrive det ind igen, så det kom på tryk. Det syntes helt klart, at jeg ødelagde den gode stemning ved at protestere over det.

Har du oplevet diskrimination og racisme i andre sammenhænge også?

Jeg har oplevet alt fra, at folk tillader sig at sige ting, som de aldrig ville sige til en etnisk dansker, til at folk går i en stor bue uden om mig, eller at de sætter sig ved siden af mig i bussen, og når de så kigger nærmere på mig, rejser de sig og sætter sig et andet sted, selv om der næsten er fyldt. Jeg er blevet kaldt fejlfarvet og har fået besked på at 'rejse hjem'. Det er blevet så normalt for mig, at jeg ikke tænker så meget over det. Men jeg kan stadig undre mig over, hvad folk synes, at de kan tillade sig. Engang skulle en af mine medstuderende se en kjole, jeg havde købt til at have på til min kusines bryllup. Da hun så kjolen, sagde hun 'skal din kusine egentlig giftes frivilligt?' Jeg tænkte 'kan du ikke bare sige, at du synes, min kjole er flot, og så komme videre? Skal jeg virkelig tage denne her kamp med dig og forklare dig, at det ikke er okay, at du spørger om det?' Men jeg orkede det ikke.

Selv om jeg ikke går med tørklæde, er jeg ikke fri for igen og igen at skulle svar på spørgsmål om, hvorvidt jeg nu er rigtig frigjort. Jeg skal konstant retfærdiggøre mine valg og handlinger og holdninger, alene fordi jeg har sort hår.

Hvordan påvirker det dig, når der står negative og fordomsfulde ting om islam og muslimer i medierne?

Da jeg var yngre, påvirkede mediedækningen mig meget. Jeg følte mig ramt og udpeget, hver gang muslimer blev omtalt på den måde. Men det fylder ikke så meget i min bevidsthed længere. Jeg tænker, at det i høj grad handler om clickbait og om at fremme en bestemt politisk diskurs. Så selvfølgelig kan jeg blive irriteret over noget, der bliver skrevet, men jeg lader mig ikke påvirke ret meget af det. Det har også hjulpet, at jeg har oplevet en større grad af accept og åbenhed på universitetet end i gymnasiet og folkeskolen.

Hvordan har det være anderledes på universitetet?

Folk er mere åbne, og der er en mere international stemning. Der er større mangfoldighed, så normerne er ikke så rigide. Alle tager med i studenterbaren, og der er ingen, der kigger mærkeligt, når jeg sidder med en kop te, mens de andre sidder med en øl eller sodavand. Folk har heller ikke spurgt direkte til min baggrund; de har nok været lidt bange for at støde mig. Nogle har i stedet spurgt på en lidt kringlet måde. Men egentlig vil jeg hellere have, at folk bare spørger, så længe de gør det på en respektfuld måde. Nogle gange spørger jeg folk, om de kan gætte min baggrund, og det er ret sjovt at høre, hvad de gætter på. Nogle tør ikke; de er bange for at gætte forkert på en måde, der fornærmer mig. Andre gætter på alt fra Sydamerika til Bangladesh. Men det er sjældent, at folk gætter på Afghanistan. Jeg har ikke generelt følt mig diskrimineret på universitetet, men Danmark er stadig ikke så mangfoldigt, så jeg får stadig opmærksomhed på grund af min baggrund. Derfor var det så befriende for mig at være på udveksling i USA.

Hvorfor var det anderledes i USA?

Det var første gang, jeg oplevede, at jeg ikke skilte mig ud på grund af min baggrund. Jeg var en del af et internationalt studiemiljø, hvor jeg bare var en ud af 100 forskellige nationaliteter og baggrund. Ingen gjorde et stort nummer ud af, at jeg var afghaner. Jeg tænkte 'wauw, jeg skiller mig ikke ud'; jeg var bare normal – ligesom alle de andre. Jeg valgte ikke stedet, fordi jeg tænkte, at jeg kunne finde et internationalt, multikulturelt miljø der. Jeg valgte det på grund af fagene; jeg valgte en masse feministiske fag. Jeg kendte intet til Madison; jeg havde kun været i Californien og vidste lige akkurat, hvor New York lå ... Så egentlig var mine forventninger mest omkring det faglige. Men det blev på alle måder det mest fantastiske halve år.

Hvad gjorde det så fantastisk?

Jeg følte mig så meget hjemme. Jeg var rigtig meget i The Multicultural Study Centre, hvor alle med anden etnisk baggrund kom, og jeg havde det så fantastisk der. Vi var 6-7 danskere, der var af sted sammen – på udveksling fra Københavns Universitet, DTU og Aarhus Universitet – og vi hyggede os rigtig meget sammen. Men for mig var det bedste, når jeg var sammen med de andre fra The Multicultural Study Centre – der var sådan en hjertevarm og oprigtig atmosfære. Jeg havde det også supergodt med mine roommates; jeg boede i en lejlighed sammen med tre andre piger, en amerikaner, en malaysisk pige og en anden dansk pige. Jeg blev også tilknyttet et program, hvor amerikanske og internationale studerende blev parret, så den amerikanske studerende kunne hjælpe én med at lære stedet at kende, og nogle af disse par blev så sat sammen i en gruppe, som man lavede forskellige ting sammen med. I min gruppe var der amerikanere, egyptere, kinesere, mexicanere, italienere, indere og australiere. Vi var sammen stort set hver dag, tog på ture og museumsbesøg sammen og spiste stort set altid frokost eller aftensmad sammen.

Hvor stammer din interesse for feminisme fra?

Det kommer af min interesse for verden og den uretfærdighed, jeg kan se – og min frustration over, hvor lidt man anerkender den uretfærdighed. Alene i Danmark er der masser at tage fat på. Vi danske kvinder står stadig over for mange problemstillinger med ulighed, som ikke bliver anerkendt. Kvinder er f.eks. stadig dårligere stillet på arbejdsmarkedet på grund af vores køn. Vi praler gerne af, at vi er et af verdens mest ligestillede lande, og vi er også frontløbere med mange ting, men ikke når det kommer til ligestilling.

Hvor meget fylder afghansk kultur i din hverdag og identitet?

Afghansk kultur er en væsentlig del af mig. For mig rummer den alt fra afghansk mad til tøj og familieforhold. Kærligheden til at bestige bjerge ... Meget i mit hjem er afghansk. Mine tæpper og puder, som min mor har syet. Jeg har også meget afghansk tøj, men det ligger hos mine forældre i Viborg. Det har jeg på til afghanske fester og til eid-festen. I en periode som teenager lagde jeg afstand til det afghanske og ville kun gå i dansk tøj. Men så fandt jeg ud af, at afghansk tøj er noget af det smukkeste, og jeg begyndte at købe noget af det på nettet, eller jeg får nogle af mine forældres venner til at tage det med hjem, når de er i Afghanistan på besøg.

Hvilke sprog taler du i din hverdag?

Jeg er ved at skrive speciale på engelsk, så lige nu læser og tænker jeg på engelsk, men taler dansk med min roomie og dari med mine forældre. Jeg har aldrig talt dansk med mine forældre, og det er jeg så taknemlig for. Jeg er stolt af og glad for at tale mit modersmål flydende og uden accent; det er en stor berigelse for mig. Jeg har mødt en del afghanere i udlandet, som taler meget gebrokkent dari, og jeg har altid tænkt, at sådan skulle det ikke gå for mig.

Mine forældre forstår og taler også pashto, som er det andet officielle sprog i Afghanistan. Det minder slet ikke om dari, og jeg forstår det ikke. Det kan godt ærgre mig, at mine forældre ikke har givet det videre til mig og mine brødre. Når jeg er sammen med mine pashtotalende afghanske veninder, føler jeg, at jeg mangler noget. Vi er alle født i Afghanistan, men fordi vi er født i to forskellige provinser og ikke har samme modersmål, er vi nødt til at tale dansk sammen.

Desværre er jeg dårlig til at læse på dari; det gør det ekstra svært, at jeg er dyslektiker. Men jeg ser film og serier på dari og hører dari-sproget musik. Og jeg snakker dari med mine veninder med afghansk baggrund, der også har dari som modersmål, og vi laver afghansk mad sammen.

Du nævnte, at du ikke var vild med rugbrød som barn, og at du syntes, at dansk mad var kedelig, fordi den manglede smag og krydderi. Hvordan har du det så med forskellige køkkener nu?

Jeg spiser meget internationalt. Lige for tiden er jeg ret vild med koreansk mad. Men ellers spiser jeg især vegetariske versioner af de afghanske retter, jeg er vokset op med. Jeg er virkelig vild med min mors afghanske mad, og da jeg kom hjem efter et halvt år i USA, sagde jeg til min mor, at hun skulle lave ti forskellige afghanske retter – bare lidt af hver – og så ville jeg spise det hele. Og det gjorde jeg.

Jeg har en dansk-afghansk veninde, som begyndte at lave en masse danske retter, da hun flyttede hjemmefra. Da hun så var hjemme og spise hos sine forældre første gang, siden hun var flyttet, og fik afghansk mad igen, var det, som om hun blev mæt for første gang i lang tid. Der er bare noget særligt ved ens mors mad og barndommens retter.

Jeg er stadig ikke specielt vild med dansk mad. Men jeg er begyndt at lave noget, der hedder krigsfisk – en ret, som man åbenbart lavede i Danmark under 2. verdenskrig, da man ikke kunne få fisk. I stedet laver man retten med pastinak. Jeg fandt den på nettet for nylig; en blogger, som jeg følger, havde lavet en video om, hvordan man laver den.

Jeg kan godt lide danske desserter – især alle former for lagkage. Jeg har fundet en opskrift på en hindbærlagkage, som jeg laver vegansk.

Du nævnte, at du indimellem får dine forældres venner til at købe tøj med hjem fra Afghanistan. Har du selv været i Afghanistan, siden din familie flygtede derfra?

Nej, ikke endnu, desværre. Men min største drøm er at komme til Afghanistan. Jeg ved ikke, om jeg vil følge mig hjemme der, men jeg vil så gerne dertil. Jeg har stadig en faster og tre onkler og en bedstemor i Afghanistan, og dem vil jeg selvfølgelig gerne besøge. Jeg vil også bare gerne tættere på livet i Afghanistan. Jeg følger med i forskellige programmer på nettet,

hvor unge afghanere blogger om deres liv og hverdag, og jeg følger den yngste spanier, der har rejst jorden rundt, og som har været i Afghanistan en hel måned. Det har givet mig endnu mere lyst til at rejse dertil.

Jeg var i Iran for ti år siden sammen med min mor.

Hvordan var det at være i Iran igen?

Det var en helt anden verden, men også meget smukt. Jeg skulle have tørklæde på, og det syntes jeg, var lidt irriterende. Men det var en fantastisk oplevelse at være i Iran. Det var min mors idé at rejse dertil. Inden vi skulle til Danmark, havde min mor været i Mashhad, som er en hellig by for muslimer, og bedt for, at vi ville få et godt liv i Danmark. Hun havde lovet, at hvis det gik i opfyldelse, ville hun tage tilbage til Mashhad og takke. Så vi var i Teheran i en uge og tog så til Mashhad i en uge. Det var også lidt en familie-reunion. Min moster kom fra Australien, og der kom familie fra Tyskland. Mens vi var der, proppede min mor mig nærmest med mad. Da vi boede i Iran, var mine forældre fattige, og der var mange ting, vi ikke havde råd til. Så nu ville min mor give mig alle de ting, hun ikke havde kunnet købe til mig dengang.

Du nævnte, at Mashhad er et shiamuslimsk valfartssted. Er I shiamuslimer i din familie?

Der er både shia- og sunnimuslimer i min familie. Men faktisk anede jeg ikke, at der fandtes to hovedretninger inden for islam, før jeg gik i folkeskolen og stødte på det i religionsundervisningen. Vi havde et tema om islam, og vores lærer gennemgik forskellene på shia- og sunniislam. Jeg var den eneste muslim i klassen, og min lærer spurgte mig, hvad vi var hjemme hos os. 'Sunni og shia findes ikke hjemme hos os', svarede jeg. Da jeg kom hjem, spurgte jeg mine forældre om det, og de fortalte mig, hvordan det hang sammen. For mig var det nyt, for jeg er altid bare blevet opdraget med, at jeg er muslim. I dag kender jeg godt til forskellene. Man beder f.eks. på lidt forskellige måder, og bønnen er lidt kortere i shiaislam. Men som barn tænkte jeg ikke over det. Når jeg bad med min far, bad jeg, som han gjorde, når jeg bad sammen med min mor, lærte jeg at bede på samme måde som hende.

Var der ikke konflikter mellem dine forældre, fordi de tilhørte forskellige retninger inden for islam?

Nej, slet ikke. I vores familie har det været helt naturligt, at begge traditioner var en del af vores liv, og det har været helt normalt for mig at have en fod i begge lejre. Blandt afghanere i Danmark er der både shiaer og sunnier, og der er en vis opdeling. Men fordi mine forældre har repræsenteret hver sin retning, er de typisk blevet inviteret til arrangementer blandt både sunnier og shiaer. I muharram, den første måned i det islamiske måneår, hvor shiamuslimer mindes slaget ved Kerbala og Hussain som martyr, inviterer min mor folk hjem til sig til fælles bøn, og hun inviterer både shia- og sunnimuslimer. Det var først, da jeg flyttede til Aarhus, at jeg fandt ud af, hvor usædvanligt det er at leve uden den der skarpe opdeling i shia- og sunniislam. Det er en shiamuslimsk tradition at lave en særlig risbudding med safran og pistacienødder på toppen, shole zard, i muharram. På et tidspunkt lavede jeg shole zard og lagde et billede af det ud på Instagram. Så begyndte folk at kommentere på det og spurgte, om jeg var shiamuslim.

Hvordan fejrede I eid, da du var barn?

Mine forældre tog til Aarhus og deltog i eid-bønnen om morgenen, når ramadanen var slut. Resten af året bad de bare derhjemme. Jeg er ikke vokset op med at gå i moske hver fredag. Der var ikke ret mange afghanere i Viborg, så jeg er ikke vokset op i et afghansk eller muslimsk moske-miljø. Til eid tog mine forældre, eller i hvert fald min far, til eid-bøn i Aarhus med sine venner, og når han kom hjem, fik vi gaver. Derefter ringede vi til mine bedsteforældre og resten af familien og ønskede dem en god eid, og så kom der nogle på besøg. Det var festligt, men meget stille og roligt i de første år. Da mine forældre havde fået et større netværk i Danmark, var vi med til nogle større eid-fester med mange mennesker i traditionelt afghansk tøj og koncert med afghansk musik. Jeg var lidt utryg ved det; det var lidt overvældende.

Hvordan forholdt dine forældre sig til jul og julefejrning?

Da vi kom til Danmark, fik vi en kontaktfamilie gennem Dansk Flygtningehjælp, to pensionister, Preben og Kirsten. Vi holdt jul hos dem et af de første år, vi var i Danmark, og det var første gang, vi holdt dansk jul. Siden holdt vi vores egen version af jul, hvor vi blandede danske og afghanske traditioner. Vi spiste and og rødkål og søde kartofler og risalamande, men der var også ris på bordet og nogle andre afghanske retter, for man kan ikke servere et afghansk middagsmåltid uden ris. Da mine brødre og jeg var børn, havde vi også juletræ og fik gaver. Det holdt vi op med i takt med, at vi blev ældre. Men vi leger stadig pakkeleg, hvor det er en fast tradition, at min far snyder. Og mine forældre køber julegaver til min ene brors etnisk danske kæreste.

Sidste år havde vi min mexicanske veninde fra USA på besøg. Hun var i Italien for at læse og kom så til Danmark for at holde jul og nytår med mig. Vi tog hjem til mine forældre til jul, og de gik all in med juledug og juletræ og julesokker og holdt dansk jul for hendes skyld.

Så dit barndomshjem har været præget af både afghansk og dansk kultur?

Ja. Mit barndomshjem var kærligt, roligt og krydret. Det var fyldt med afghanske tæpper, dekorationer og krydderier. Samtidig eksisterede der H.C. Andersen-eventyr med havfruer, prinsesser på ærter og grimme ællinger. På middagsbordet var der traditionelle afghanske retter, men også afghanske fortolkninger af danske retter.

Mine forældre følte sig alene den første tid i Danmark. Men det hjalp, at de havde den danske kontaktfamilie, og de fandt ud af, at Danmark var et fredeligt og trygt land med gode uddannelsesmuligheder for os børn. Med årene har de også fået et større netværk, og nu venter de deres første barnebarn her, så det er også med til at knytte dem hertil. Jeg har spurgt dem, om de kan forestille sig at rejse tilbage til Afghanistan. Men de kan ikke forestille sig, at der bliver fred i deres levetid. Så de ser Danmark som det sted, de skal blive gamle.

Hvad tænker du selv om din fremtid? Forestiller du dig at blive i Danmark?

Danmark er mit hjem. Jeg har valgt, at det er her, jeg hører til. Jeg kom hertil med mine forældre uden selv at vælge det, men jeg kan selv vælge, hvor mit hjem skal være, og jeg

har valgt, at det er Danmark. Jeg har rejst og boet andre steder i verden og været glad for det, og på mange måder trives jeg bedst i den store verden i internationale miljøer. Så hvad fremtiden bringer, er svært at sige. På mange måder kan jeg godt lide tanken om at falde til ro i Danmark og stifte familie. Der er mange ting, jeg sætter stor pris på ved Danmark. Jeg kan godt lide tanken om, at mine børn kan cykle trygt i skole, ligesom jeg gjorde. Men jeg vil nok selv have brug for at bo et sted, der er mere multikulturelt end Viborg. Jeg tror også, at jeg har brug for at komme ud i verden og bo andre steder, inden jeg stifter familie. Jeg forestiller mig at søge arbejde i storbyer, også gerne uden for Danmarks grænser; jeg har altid tænkt, at min bopæl ikke skal begrænse mig arbejdsmæssigt. I første omgang glæder jeg mig til at komme til Tanzania, hvor jeg skal i praktik i et halvt år på den danske ambassade og arbejde med good governance-programmet og gender equality.

[Du var meget glad for at være i USA på udveksling. Kunne du forestille dig at bosætte dig der?](#)

Ja, det kunne jeg godt. Men mens jeg boede der, lærte jeg at sætte pris på nogle ting ved Danmark, især mine rettigheder som borger og som kvinde. Til gengæld var jeg som etnisk minoritet gladere for at bo i USA. Jeg var en del af et miljø med både 1. og 2. generationsindvandrere og internationale studerende med rødder i bl.a. Sudan, Palæstina, Ghana, Afghanistan, Iran, Pakistan og Mexico. Umiddelbart havde vi ikke meget til fælles; vi var f.eks. ikke alle muslimer. Men vi havde alligevel noget til fælles, fordi vi var alle en del af diasporaen. Det fik mig til at tænke på det fællesskab, mine forældre fik med folk fra alle mulige forskellige lande, som de mødte på sprogskolen i Danmark. De havde ikke religion eller etnicitet til fælles, men de var alle minoriteter i Danmark, og det gav en fælles forståelse. Engang var jeg ude at gå med min mor, og så mødte vi en af hendes veninder fra sprogskolen, som kom fra Somalia. Hun talte meget gebrokkent dansk, og bagefter spurgte jeg min mor 'hvordan kan du forstå hende?' Min mor sagde 'vi bruger mere end sproget til at kommunikere, så jeg forstår faktisk hende bedre, end jeg forstår en dansker. Jeg kan faktisk bedre tale dansk med andre, der heller ikke har dansk som modersmål'.

[Hvordan ser din egen vennekreds i Danmark ud?](#)

Den er meget blandet og er præget af, at jeg har læst engelsk, hvor der er studerende fra mange forskellige lande. Jeg har en stor vennekreds af mennesker, som har været på udveksling i Danmark - folk fra Spanien, USA, Japan, Italien. Mange af dem har jeg mødt i Danmark eller USA, og så er de siden flyttet tilbage til deres oprindelsesland. Jeg har også mange venner med afghansk baggrund.

[Er det vigtigt for dig, hvilken etnicitet og religion din kommende ægtefælle har?](#)

Jeg er ikke helt afklaret med det. Min ældste bror er gift med en kvinde med afghansk baggrund og har et lille barn. De bor i Australien og lever et meget traditionelt afghansk liv. Min yngste bror bor i Skive med sin etnisk danske kæreste og venter sit første barn. Jeg er åben i forhold til min partners etnicitet, men der er nogle ting, der skal forventningsafstemmes. Skal jeg være sammen med en mand, der ikke har minoritetsetnisk baggrund, skal det være én, som kan rumme min rige afghanske kultur, som jeg er utroligt stolt af, og min store familie, som jeg holder utroligt meget af. Min kommende partner skal

også vide, at skal vi have børn sammen, så bliver de muslimer. De bliver født ind i islam, sådan som jeg er blevet, og det er vigtigt for mig, at jeg kan introducere dem til eid og tage dem med til moskeen. Der er utroligt mange smukke moskeer i verden, som jeg gerne vil vise både dem og min partner.

Hvad vil dine forældre foretrække?

For mine forældre vil det være vigtigt, at de kan kommunikere med deres svigersøn. De taler selvfølgelig dansk, men det vil klart være lettere for dem, hvis de får en svigersøn, som taler dari. De taler dansk med min storebrors kæreste, men hun kan forstå en del dari, og hende holder de ualmindelig meget af. At min bror har valgt hende som sin partner, har gjort det lidt nemmere for mig. Det har ligesom åbnet perspektivet, fordi det har vist, at de kan rumme mere, end de troede.

Du har både etniske danskere og etniske afghanere i din familie og omgangskreds.

Hvornår og sammen med hvem føler du dig mest dansk og mest afghansk?

Jeg føler mig nok mest afghansk, når jeg er i en dansk kontekst og omvendt. Jeg har mange venner og veninder med afghansk baggrund, der ligesom jeg har fundet en balance mellem det danske og det afghanske, og sammen med dem kan jeg føle mig både dansk og afghansk. Men i en kontekst med dansk-afghanere, der ikke har taget lige så meget af det danske til sig, kan jeg føle mig virkelig dansk. Og i en kontekst med mange etniske danskere, der slet ikke har et åbent sind i forhold til verdens mangfoldighed, kan jeg føle mig så afghansk.

Hvad er det i et afghansk miljø, der særligt kan få dig til at føle dig meget dansk?

Det at jeg er vegetar kan virkelig få øjenbrynene til at ryge i vejret blandt nogle afghanere, og så føler jeg mig meget dansk. Det kan også handle om forholdet til religion. For et års tid siden var jeg Australien og besøgte min familie der, som er meget religiøse. De går med tørklæde og går til fredagsbøn og er en del af et helt andet afghansk miljø end det, jeg er vant til. I min familie er det forskelligt, om kvinderne går med tørklæde. Min mor går ikke med tørklæde, men mine to mostre og nogle af mine kusiner gør det. Nogle af mine veninder går med tørklæde, andre gør ikke. Jeg tager tørklæde på, når jeg går i moskeen eller skal til en begravelse, men ellers ikke. Så hos min familie i Australien følte jeg mig virkelig som en afghaner fra Danmark; jeg følte mig meget dansk.

Hvilke fordele er der ved at være både dansk og afghansk?

Den største fordel er, at jeg kan tage det bedste fra begge verdener. Ved det afghanske er det kulturen, sproget, maden, tøjet, familien – følelsen helt generelt. Ved det danske er det sværere at sætte fingeren på, hvad det bedste er; det er nok hyggen.

Hvad vil du så gerne undvære fra henholdsvis afghansk og dansk kultur?

I begge verdener ville jeg gerne være fri for det meget konservative og traditionelle verdenssyn, som kan lægge mange begrænsninger på individets ret til at definere sit eget liv og danne sine egne normer. Mine forældre har udviklet sig virkelig meget. Da de kom til Danmark, var de meget lukkede og havde lidt svært ved at tage danske værdier til sig.

Da jeg ville rejse til udlandet alene og bo for mig selv, var de først imod det. Men da det kom til stykket, bakkede de mig op. De kørte mig til lufthavnen, da jeg skulle til USA, og de hjalp mig med at flytte ind i lejligheden, da jeg flyttede til Aarhus. Det har haft nogle omkostninger for mine forældre i forhold til det afghanske miljø. De har skullet tage nogle kampe på grund af mine valg, som jeg ville ønske, at jeg kunne have taget for dem. Da jeg skulle til USA på udveksling, var der f.eks. en kvinde med afghansk baggrund, der stoppede min mor på gågaden i Viborg og sagde, at hun ikke kunne forstå, at hun lod mig rejse til USA uden min far og min bror. Andre har kommenteret negativt på, at min bror havde en etnisk dansk kæreste, fordi de var bekymrede for, om deres døtre ville lære af det og få etnisk danske kærester.

Hvad ville du så gerne være foruden i dansk kultur?

Ud over drukkulturen kunne jeg godt undvære hyggeracismen og indelukkeheden, som jeg synes, at mange danskere er præget af. Der mangler noget åbenhed, rummelighed og venlighed, synes jeg.

Da jeg læste i USA, var de mange, der sagde til mig, at jeg ikke virkede typisk dansk. De var vant til at møde mange danskere, og de var overraskede over, at jeg ikke var som andre danskere, de havde mødt før. Jeg har lidt afghansk krydderi – noget åbenhed og gæstfrihed, som mange danskere ikke har så meget af.

Hvordan har du det med danske og afghanske nationalsymboler?

Jeg kan rigtig godt lide dannebrog. Til min fødselsdag skal der bare være dannebrog på bordet, og da mine to mexicanske veninder kom til Danmark på besøg, stod jeg klar på togstationen med dannebrog. Da jeg var barn, havde vi både dannebrog og det afghanske flag på bordet, når jeg havde fødselsdag. Min far lavede selv et afghansk flag – han printede et flag ud og satte det fast på en lille flagstang og stillede det ved siden af dannebrog. Det var vigtigt for ham, at det også var der. Men man kunne ikke få fødselsdagsduge og servietter og den slags med det afghanske flag, så der måtte vi nøjes med dannebrog.

Jeg har også en del khamzaer – et muslimsk symbol, der er formet som en hånd med fem fingre. Jeg har bl.a. en fra Iran og en, jeg har købt i Australien.

Da du gik i folkeskolen, mente dine klassekammerater ikke, at du var 'rigtig' dansker'.

Hvad tænker du om det i dag? Er du 100 % dansk?

Jeg har accepteret, at jeg ikke er 100 % dansker. Jeg er dansk-afghaner – jeg har en bindestreksidentitet, og jeg vil ikke vælge det ene frem for det andet. Jeg har brugt lang tid på at finde min egen balance og navigere i den, og det kommer jeg til at arbejde med i mange år frem. Jeg vil aldrig blive accepteret som 100 % dansk og vil ikke forsøge på det. Jeg er færdig med at ændre på mig selv for at kunne passe ind.

Hvornår holdt du op med at ændre på dig selv for at passe ind i andres forestillinger om danskhed?

Da jeg var omkring 20 år og startede på universitetet. Der blev jeg en del af et miljø, hvor folk bare var sig selv, og man blev accepteret som den, man var. Det var så fedt og befriende. Det gav mig styrke til at sige fra. Samtidig blev jeg en del af Grænseforeningen Kulturmødeambassadører. Det har også virkelig styrket mig.

Hvordan kom du med i Grænseforeningen?

Jeg var frivillig i fagudvalget på universitetet, og der var en af de andre, som var med i Grænseforeningen. Inger Støjberg var integrationsminister og havde netop været ude med den der kage for at fejre sine stramninger, og Grænseforeningen havde så lagt et billede af en anden kage op som et modsvar. Samtidig så jeg min medstuderende fra fagudvalget med en T-shirt, hvor der stod 'Danskerne findes i mange modeller'. Jeg syntes, at det så fedt ud og spurgte ham, hvor jeg kunne få fat i sådan en T-shirt. Så fortalte han mig om Grænseforeningen og deres arbejde med bindestreksidentitet og Kulturmødeambassadørerne, og så blev jeg en del af det.

Hvad giver det dig at være Kulturmødeambassadør?

Det giver mig en følelse af, at jeg er med til at skabe en forandring. Uanset hvor vi kommer hen og holder vores dialogmøder, så påvirker vi nogen på en eller anden måde. Det er så fedt at have viden og redskaber til at forklare, at det, som jeg og mange andre etniske minoriteter går igennem, ikke er noget nyt; en anden befolkningsgruppe har været igennem det samme. Det tyske og det danske mindretal i grænselandet har været igennem det her. Det handler ikke om en bestemt etnicitet og religion; det, jeg oplever, har ikke at gøre med, at jeg er afghaner og muslim. Det tyske mindretal er etnisk det samme som den danske majoritet og har samme religion. Det handler om, hvordan vi opfatter vores medmennesker. Historien om de dansk-tyske mindretal er med til at styrke håbet om fredelig sameksistens. Vores arbejde som Kulturmødeambassadører er noget af det vigtigste lige nu, for det er med til at skabe nuancer i en tid, hvor debatten ofte er alt for forsimplet og fordomsfuld. Ude på dialogmøderne kan man virkelig mærke, at det virker.

Så du er optimist i forhold til udviklingen i Danmark og forholdene for etniske minoriteter?

Jeg har en forhåbning om, at det vil lykkes at komme fordommene og polariseringen til livs på langt sigt. Men selvfølgelig kan jeg blive usikker på, om det lykkes, også fordi meget afhænger af verdenssituationen og den måde, magthaverne og medierne misbruger folks frygt. Islamofobi er desværre stigende på verdensplan. Men jeg vil gøre mit for, at udviklingen går i den rigtige retning.